

Beheerpakketten Open Grasland
Bijlage 3b bij het beheercontract
ANLb 2023-2028

- 1 Grasland met rustperiode
- 2 Kuikenvelden
- 3 Plasdras voor weidevogels
- 4 Legselbeheer op grasland
- 5 Kruidenrijk grasland
- 7 Ruige mest
- 42 Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien
- 55 Beperkt gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Tabel met vergoedingen

Secretariaat:
Tilsedijk 6
3258LT Den Bommel

Tel. 06 15874800
info@collectiefzhe.nl

1 Grasland met rustperiode

Introductie

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroeiende kuikens. Een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang, maar het beheer biedt ook schuil- en foeragegelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden met weinig nesten is dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen bewegen. Het voorweiden kan tot begin mei, zodat de vogels daarna rust hebben.

Combineren met hoog waterpeil is een waardevolle optie voor grasland met rustperiode. Hoog waterpeil remt de grasgroei, waardoor de grasmat geschikt is voor weidevogelkuikens. Daarnaast zitten wormen en andere bodemdieren ondieper in de bodem waardoor ze beter beschikbaar zijn voor weidevogels.

Om te voorkomen dat het gras te zwaar wordt, wordt afgeraden om voor de rustperiode te bemesten. Dat voorkomt dat het gras aan het eind van de rustperiode gaat liggen en vervilt. Dat geldt zeker voor bemesting met kunstmest en drijfmest, waaruit de voedingsstoffen snel beschikbaar komen.

Voor Kievieten zijn een aantal pakketten met een vroegere rustperiode geschikt (vanaf 15 maart), de rustperiode loopt voor Kievieten ook eerder af, uiteraard alleen als er geen opgroeiende kuikens, ook niet van andere soorten, aanwezig zijn.

Weidevogellandschap (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Weidevogel>)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd [1].
- *Pakket l, m en q t/m u*: Voorweiden en daarna rust: Het grasland wordt vanaf 1 maart en vóór de rustperiode niet gemaaid [3].

Aanvullende beheervoorschriften

- In de rustperiode vinden geen bewerkingen plaats, ook geen beweiding.
- Het te voet betreden van het perceel moet zoveel mogelijk worden beperkt. Uitzonderingen kunnen worden gemaakt voor maatregelen in het kader van het ANLb zelf, maar ook deze moeten zoveel mogelijk worden vermeden.
- Grasland met een rustperiode in de vorm van randen is toegestaan in kleinschalige gebieden en in gebieden die gericht zijn op waterdoelen (droge respectievelijk natte dooradering, of waterkwaliteitsdoelen). Deze randen moeten minimaal 6 meter breed zijn.
- Pakketten met vroegere rustperiode zijn vooral voor kieviten geschikt, bij andere soorten wordt een langere rust aangehouden.

Adviezen

- Het advies is om de voorjaarsbemesting achterwege te laten en na de rustperiode te bemesten. Dit voorkomt een veel te zware snede na de rustperiode. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.
- Dit pakket kan worden gecombineerd met Ruige mest en met Hoog waterpeil.

Pakketvarianten

1a	rust van 1 april tot ¹ 1 juni
1b	rust van 1 april tot 8 juni
1c	rust van 1 april tot 15 juni
1d	rust van 1 april tot 22 juni
1e	rust van 1 april tot 1 juli
1f	rust van 1 april tot 8 juli
1g	rust van 1 april tot 15 juli
1h	rust van 1 april tot 22 juli
1i	rust van 1 april tot 1 augustus
1j	rust van 1 april tot 8 augustus
1k	rust van 1 april tot 15 augustus
1l	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 15 juni
1m	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 22 juni
1n	rust van 1 april tot 1 september
1q	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 1 juni
1r	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 8 juni
1s	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 8 juni
1t	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 15 juni
1u	voorweiden tot 15 mei, daarna rust tot 15 juni
1v	rust van 15 maart tot 15 mei
1w	rust van 15 maart tot 22 mei
1x	rust van 15 maart tot 1 juni

¹ De einddatum ('tot'-datum) valt buiten de beheereis. Dat geldt voor alle pakketten in dit overzicht

Wijzigingen t.o.v. 2022 (WG: dit geldt voor alle pakketten: 2022 ipv 2016):

- Vervallen: Varianten met rust 1 april – 15 sept en 1 april – 1 oktober: deze waren nergens afgesloten, ecologische meerwaarde onduidelijk, geen extra vergoeding. Als men deze toch wil afsluiten dan als achterdeurvariant van 1l
- Toegevoegd: variant met langer voorweiden (tot 15 mei), leidend tot een meer gevarieerd mozaïek; varianten 1u-1x, vroegere rustperiode (voor kievit), vergelijkbaar met legselbeheer op bouwland.
- Aanvullende voorschriften: voorjaarsbemesting voorkomen, eerdere rust voor kievit
- Argumenten toevoegen vroegere rustperiode (ook vroeger stoppen) voor de kievit: kievit broedt eerder, de nieuwe varianten zorgen voor gelijk opgaan met rust op bouwland, bovendien 6 jaar praktijkervaring als basis genomen plus de vroegere start van het seizoen de afgelopen jaren. Daarom toch varianten met vroege rust opgenomen. Argument tegen is dat rust te snel stopt, daarom goed monitoren op nesten en kuikens. Belangrijk om goed te volgen en evalueren.
- Argumenten toevoegen langer voorweiden: sterke wens vanuit praktijk obv ervaringen en aanbeveling in onderzoek LBI. Ook hier wens om te ondersteunen met extra onderzoek naar voorweiden bij DT-Cultuurlandschap.
- Overwogen, maar niet gedaan: rust vanaf 1 januari om voorjaarsbemesting te voorkomen. Reden: de tarieven voor rust zijn gekoppeld aan grasgroei model en die beginnen ergens in mei te groeien. Alles wat je daarvoor (niet) doet, telt niet mee in de vergoeding. Daarom wel in de aanvullende voorschriften, maar niet in de eisen opgenomen. Ook bleek bij navraag (bij WEnR) geen uitsluitsel te geven over het effect op de graslandkwaliteit.

2 Kuikenvelden

Introductie

Kuikenvelden bieden opgroeiende kuikens van weidevogels de ruimte om op te groeien, omdat een deel van het perceel waar ze zitten niet wordt gemaaid, terwijl de rest al wel wordt gemaaid. Het zijn vaak stroken of blokken in een grasland waar het grasland lang genoeg is om schuilgelegenheid en voedsel voor kuikens te bieden.

De vergoeding voor dit last-minute beheer met uitgesteld maaien begint te lopen vanaf 16 mei. Kuikenvelden worden bij voorkeur beheerd als vervolg op legselbeheer op grasland, registreer ze dan onder pakket 4 – Legselbeheer.

Kuikenveld: strook niet gemaaid gras (foto <https://www.collectiefnoordwestoverijssel.nl/last-minute-beheer-afsluiten/>)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd [1] (zie pakketvarianten).

Aanvullende beheervorschriften

- In de rustperiode vindt er in het kuikenland geen bewerking plaats en is er ook geen beweiding.
- Kuikenvelden in de vorm van stroken zijn ten minste 6 meter breed.
- Kuikenvelden mogen niet voor 1 juni worden gemaaid, dus ook niet voorafgaand aan de rustperiode voor een kuikenveld.

Pakketvarianten

De rustperiode valt in de periode van 1 mei tot 1 augustus en heeft een duur van tenminste:

- 2a 2 weken
- 2b 3 weken
- 2c 4 weken
- 2d 5 weken
- 2e 6 weken

Meldingen

Dit pakket moet minimaal 7 kalenderdagen vóór de ingangsdatum gemeld worden bij RVO.nl.

Wijzigingen t.o.v. 2022:

- Aanvullend voorschrift 'niet maaien voor 1 juni' weggelaten, dit pakket is juist bedoeld om in te zetten als er nog ergens kuikens zitten, ook waardevol bij tweede snede.
- *(was in 2022 ook al zo)* Overwogen, maar niet gedaan: laten vervallen en alleen nog in combinatie met legselbeheer (pakket 4). Dit hebben we niet gedaan, omdat dit pakket aanvullend waarde heeft in het realiseren van mozaïeken en in het last-minute beheer.

3 Plasdras voor weidevogels

Introductie

Plasdras is een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels om te rusten en te foerageren. Wormen en emelten komen bij een hoge grondwaterstand dichterbij het maaiveld en zijn daardoor beter bereikbaar voor weidevogels. Plasdrassen kunnen als greppel-plasdras worden ingezet. Greppel-plasdras is een kleinschalige variant van plasdras en wordt ingezet langs slootjes en greppels die van oudsher op het perceel aanwezig zijn. De greppel-plasdras is ook mogelijk via dit beheerpakket.

Niet het diepe water, maar juist het 'drassige' deel van een plasdras is het meest waardevol voor weidevogels. Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdrasperceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte sokken als u er op schoenen doorheen zou lopen. De oppervlakte voor dit pakket is het deel dat in de beheerperiode continu drassig is.

Het is noodzakelijk dat grenzend aan het plasdrasperceel ook kruidenrijk grasland aanwezig is, of grasland met een rustperiode. Dit voorkomt het ontstaan van een 'ecologische val' waarbij de plasdrassen weidevogels uit de omgeving aantrekken, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk grasland) of schuilmogelijkheden (rustperiode) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

Het pakket met startdatum 15 februari heeft als voordeel dat de plasdras aanwezig is bij de start van het weidevogelseizoen, het pakket met startdatum 1 maart biedt een langere tijd voor de ontwikkeling van de bodemfauna. De plasdrassen in de periode mei-augustus hebben een functie als opvethabitat voor de vogels. De plasdras in november-december is bedoeld voor overwinterende soorten zoals de Kleine zwaan.

Plas dras in Krimpenerwaard (foto

<https://www.hetkontakt.nl/regio/krimpenerwaard/191048/steeds-meer-plasdraspompen-in-krimpenerwaard>)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Het land is geïnundeerd (volledig drassig). De inundatieperiode loopt van datum x tot datum y [4] (zie pakketvarianten).

Aanvullende beheervoorschriften

- Plasdrassen kunnen op een heel perceel of deel van het perceel liggen. Plasdras zetten van het land rondom greppels of langs slootkanten is ook mogelijk.
- De plasdras wordt gecreëerd met pompen, dammetjes, afsluiten greppels of andere maatregelen.
- Het plasdraspakket heeft betrekking op het drassige deel van een perceel. Dat deel moet in zijn geheel drassig zijn.
- Om plasdras tot productieve (landbouw)grond te laten behoren is minstens één keer per jaar een maaibeurt nodig. Eventueel kan het helpen om de kale, slikkige grond in te zaaien.
- Om de plasdras niet te omgeven met een te zwaar gewas, moet het hele perceel vooraf niet worden bemest, gesleept of gebloot.
- *Pakket i t/m m*: In de periode tussen 1 mei en 1 augustus wordt een plasdrasperiode gerealiseerd van ten minste a weken (zie beschreven onder pakketten).
- *Pakket i t/m m*: Bij het afsluiten van het pakket wordt de begindatum van de inundatie in de overeenkomst tussen deelnemer en collectief duidelijk vermeld.

Adviezen

- Om te voorkomen dat de plasdras een ecologische val wordt, is het belangrijk om rondom de plasdras rust en dekking aanwezig is, bij voorkeur met kruidenrijk grasland of eventueel grasland met uitgestelde maaidatum, maar dat gewas moet niet te zwaar worden.
- Om te voorkomen dat de plasdras omgeven wordt door een te zwaar gewas, is het advies om ook na afloop terughoudend te zijn met bemesting en het perceel kort de winter in te laten gaan.
- Dit pakket kan gecombineerd worden met een predatieraster, daarbij wordt het raster rondom meerdere percelen met weidevogelbeheer geplaatst.

Pakketvarianten

- 3a Plasdras 15 februari tot 15 april
- 3b Plasdras 15 februari tot 15 mei
- 3c Plasdras 15 februari tot 15 juni
- 3d Plasdras 15 februari tot 1 augustus
- 3i Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 3 weken
- 3j Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 4 weken
- 3k Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 6 weken
- 3l Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 8 weken
- 3m Plasdras in de periode van 1 november tot 31 januari, tenminste 2 weken
- 3n Plasdras 1 maart tot 1 juni
- 3o Plasdras 1 maart tot 15 juni
- 3p Plasdras 1 maart tot 1 juli

Meldingen

Pakket i -m: Minimaal 7 kalenderdagen vóór de ingangsdatum melden bij RVO.nl.

Wijzigingen t.o.v. 2022:

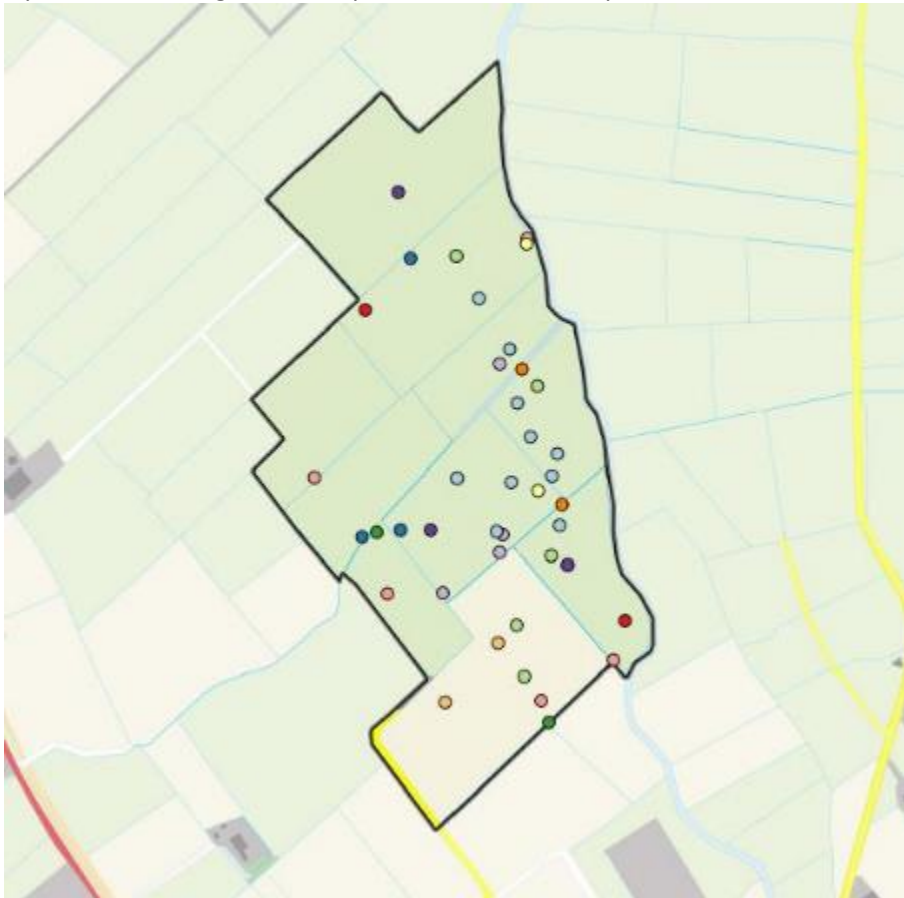
- Wijziging van varianten: geen onderscheid meer gemaakt in de pakketvarianten voor volvelds en greppelplasdras (daarmee e-h laten samenvallen met a-d).
- Toegevoegd: pakketvariant 1 maart – 15 juni.
- Aanvullende voorschriften: niet bemesten in voorjaar, uitleg over ecologische val, belang combi met rust, en uitleg over intekenen
- Overwogen, maar niet gedaan: voorstel om combinatie-activiteit met kruidenrijk grasland inbrengen in koppeltabel: dat zou dan bv zo luiden: 'x indicatorsoorten en y% is geïnundeerd van datum a tot b'. Dat is dan eigenlijk een variant van kruidenrijk grasland. Maar perioden plasdras en kruidenrijk grasland wel verschillend. Niet gedaan, omdat je dan nog steeds moet aangeven welk deel (welk %) plasdras is. Ook de huidige intekeninstructie geeft aan dat je het oppervlakte plasdras opgeeft, oppervlakte belangrijker dan de vorm.

4 Legselbeheer op grasland

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op grasland. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd. Hiervoor is het contact met veldmedewerkers en vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten in en kuikens in kaart. Nesten worden geregistreerd, het liefst digitaal. Monitoring vindt idealiter zoveel mogelijk vanaf de rand van het perceel plaats. In overleg met het collectief wordt besproken óf en wanneer het perceel wordt gemaaid of beweid.

Bij aanwezigheid van nesten op grasland worden nestbeschermers geplaatst bij beweiding en bij maaien wordt een deel van het perceel niet gemaaid, zodat de kuikens daar veilig kunnen opgroeien. Op dit deel kan legselbeheer plus aansluitend een periode van rust worden afgesloten.

Kaart met territoria van vogeltelling (fragment) (Bron <https://www.waadrane.frl/nieuws/cursus-broedvogels-tellen-succesvol-afgerond/>)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijvoorbeeld op stalkaart of via geo-informatie). Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst [5].
- **Pakket a:** Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, tenminste via enclaves van minimaal 50 m² of via het plaatsen van nestbeschermers [5].

- **Pakket d-h:** Kuikenvelden na legselbeheer: Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen op een deel van het perceel (tenminste via enclaves van minimaal 50 m²) via een rustperiode van datum x tot y waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt [5] (zie pakketvarianten).

Aanvullende beheervorschriften

- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Het liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd, bijvoorbeeld in de Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap, met een registratie die up to date is. Eventueel registreren via stalkaarten. Via deze registratiemiddelen wordt bijgehouden dat er gezocht is.
- **Pakket a:** De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels. Monitoring van nesten en kuikens zoveel mogelijk zonder betreding van het veld uitvoeren (bijvoorbeeld vanaf de rand van het perceel of met drones).
- **Pakket a:** Een nestenclave heeft een doorsnede van minimaal 8 meter (straal van minimaal 4 m), wanneer de enclave de vorm van een cirkel heeft.
- De pakketten met kuikenvelden (**d t/m h**) volgen op pakket **a**. Dus dit pakket start met pakketvariant **4a**, waar nodig wordt het deel met de kuikenvelden omgezet naar **4d t/m 4h**.
- **Pakket d t/m h:** In de rustperiode zijn bewerkingen en beweiding niet toegestaan
- **Pakket d t/m h:** Kuikenvelden in de vorm van stroken zijn ten minste 6 meter breed.

Adviezen

- Het [maaiprotocol](#) zoals opgesteld door collectief Veluwe kan gebruikt worden om deelnemers te instrueren over het maaien.
- Dit pakket kan cumuleren met het beheer van predatierasters.

Pakketvarianten

- 4a Legselbeheer op grasland
- 4d Legselbeheer op grasland plus 2 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- 4e Legselbeheer op grasland plus 3 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- 4f Legselbeheer op grasland plus 4 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- 4g Legselbeheer op grasland plus 5 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- 4h Legselbeheer op grasland plus 6 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus

Meldingen

Pakket d-h: Start rustperiode binnen 7 kalenderdagen melden bij RVO.nl

Wijzigingen t.o.v. 2022:

- Wijziging van varianten: Legselbeheer & rust (uitgesteld zaaien) op bouwland in afzonderlijk pakket geplaatst, vanwege herkenbaarheid
- Aanvullende voorwaarden: meer uitleg over het monitoren en registreren, link naar maaiprotocol toegevoegd
- Meldingen: start nestbescherming hoeft niet meer gemeld te worden

5 Kruidenrijk grasland

Introductie

Kruidenrijk grasland is erg belangrijk voor diverse doelsoorten. De graslanden dragen bij aan de kwaliteit van weidevogelmozaïeken, aan een gevarieerde dooradering, maar ook als meerjarig habitat in akkerclusters zijn ze waardevol. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, wat weer de voedselbeschikbaarheid verhoogt voor vogels. Door de late maaidatum zijn kruidenrijke graslandpercelen een geschikt toevluchtsoord voor dieren, in het geval dat omliggend grasland wordt gemaaid of akkers geoogst. Bemesting van kruidenrijk grasland mag buiten de rustperiode, maar om te voorkomen dat er te zwaar gewas komt te staan wordt alleen bemesting met ruige mest aangeraden. Een te zwaar gewas gaat liggen en is niet meer geschikt voor kuikens. Als voedergewas heeft een te zwaar gewas een slechte kwaliteit.

Op kruidenrijke graslanden komen de kruiden van nature in grotere aantallen voor en zijn verspreid over het hele perceel. De zode is open en divers van structuur door de vele kruiden met veel bloeistengels en weinig blad. Dit heeft ook als voordeel dat kuikens zich goed kunnen voortbewegen in het grasland.

Kruidenrijk grasland (foto BoerenNatuur)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte. [7].
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17].
- Minimaal a verschillende indicatorsoorten uit [lijst b](#) ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober [19a]. (zie pakketvarianten).

- **Pakket a t/m g, j en l:** Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd [1] (zie pakketvarianten).

Aanvullende beheersvoorschriften

Soortenrijkdom

- Het grasland mag niet worden gescheurd en/of gefreesd.
- Het streven is dat kruidenrijk grasland via natuurlijke processen kruidenrijk is. Bij gebrek aan soorten in de zaadbank of in de omgeving kan pleksgewijs worden ingezaaid met een autochtoon, streekeigen mengsel of met soortenrijk hooi zaden worden aangevoerd. Dit is alleen een optie als de productiviteit gematigd is (rond 5-7 ton droge stof/hectare).

Beweiding en maaien

- Buiten de rustperiode wordt het gewas jaarlijks gemaaid en maaisel afgevoerd. Dit stimuleert de groei van bloeiende kruiden. Een tweede en/of derde keer maaien en afvoeren is toegestaan.
- Iedere maaibeurt een kruidenrijk deel (10% of meer) laten staan. Dit is gunstig voor zaadzetting van bloeiende kruiden en voor insecten.
- Bewerkingen, waaronder beweiding, zijn in de rustperiode niet toegestaan, daarbuiten wel. Bij voorweiden mag je niet bloten.
- **Pakket h en i:** Beweiding van de beheereenheid is toegestaan wanneer de beheereenheid is gelegen langs de randen van een perceel.

Bemesting

- **Pakket a t/m g, j, l:** Uitsluitend bemesting met vaste mest is toegestaan buiten de rustperiode. Dit pakket kan cumuleren met het pakket Ruige mest, ongeveer 5-10 ton per ha. Bij voorkeur bemesten na de rustperiode, om een te zwaar gewas te voorkomen.
- **Pakket h en i:** Bemesting is niet toegestaan bij kruidenrijk graslandranden.

Overige

- In het geval dat er ecologisch slootschonen plaatsvindt naast kruidenrijk grasland, mag de bagger niet op het kruidenrijk grasland gedeponeed worden en moet het maaisel binnen paar dagen verwijderd worden. De bagger uit aangrenzende sloot moet dan op andere zijde worden gespoten. Is dat niet mogelijk, dan kan de combinatie kruidenrijk grasland en baggeren/ecologisch slootschonen niet.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.

Adviezen

- De beheereis van de aanwezigheid van indicatorsoorten [19a] is bedoeld als indicator voor beperkt (of niet) bemesten van kruidenrijk grasland. Dit wordt door de NVWA gecontroleerd. De kwaliteit van kruidenrijk grasland kan ook op een andere manier gemonitord worden, door gebruik te maken van de verschillende ontwikkelingsstadia voor kruidenrijk grasland. Bij kruidenrijk grasland past dan een soortenrijkdom van 15-20 soorten grassen en kruiden per 25 m² (Schipper, 2014).
- Een kruidenrijk grasland dat te zwaar wordt, kan ook een jaar gewisseld worden met, bijvoorbeeld, extensief weiden, zodat het mozaïek meer variatie krijgt. Let er wel op dat het klopt met SCAN-ICT en het contract met de deelnemer.

Pakketvarianten

- 5a Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 15 juni, 4 indicatorsoorten
- 5b Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 22 juni, 4 indicatorsoorten
- 5c Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 1 juli, 4 indicatorsoorten
- 5d Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 8 juli, 4 indicatorsoorten

- 5e Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 15 juli, 4 indicatorsoorten
- 5f Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 22 juli, 4 indicatorsoorten
- 5g Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 1 augustus, 4 indicatorsoorten
- 5h Kruidenrijke graslandrand, 4 indicatorsoorten
- 5i Kruidenrijke graslandrand, 8 indicatorsoorten
- 5j Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 15 september, 4 indicatorsoorten
- 5l Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 15 juni, 8 indicatorsoorten

Wijzigingen t.o.v. 2022:

- Variant met rust tot 15 oktober laten vervallen: geen aanvullende vergoeding, beheeris 1x per jaar maaien ook ingewikkeld, en was ook niet ingetekend in 2022.
- Toegevoegd: variant 5l, rust tot 15 juni en 8 indicatorsoorten
- Aanvullende voorschriften uitgebreid en gestructureerd
- Overwogen, niet gedaan: combinaties met beweiding, omdat je wel die rust wilt behouden. Evt een jaar wisselen wel als optie opgenomen.

7 Ruige mest

Introductie

Bemesting met ruige mest stimuleert het bodemleven, versterkt de bodemstructuur en de bodemorganische stof. Regenwormen en ander bodemleven is een belangrijke voedselbron is voor boerenlandvogels en zijn ook belangrijk voor de bodemstructuur. Regenwormen breken mest en strooisel af in bodemorganische stof en nutriënten. De grasgroei vertraagd enigszins ten opzichte van het gebruik van drijfmest of kunstmest, waardoor de percelen langer de open structuur houden die ze voor weidevogels geschikt maakt. Ook verwerken sommige weidevogels, met name Kieviten, het stro uit de ruige mest in hun nest. De vaste fractie van drijfmest pakt gunstig uit voor weidevogels en daarom past deze vorm ook in dit pakket.

Dit pakket is specifiek bedoeld voor boerenlandvogelbeheer en kan alleen in combinatie met andere, op broedvogels gerichte pakketten worden afgesloten. In pakketten t.b.v. bodemkwaliteit, water en klimaat is bemesting met ruige mest of andere bodemverbeteraars en plantenresten mogelijk via het pakket *Bodemverbetering* (pakket 39).

Ruige mest (foto <https://www.livinglabfryslan.frl/ruge-dong-ofte-wel-ruige-mest/>)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding)

- Vaste mest is opgebracht (vaste mest: dierlijke meststoffen die niet verpompbaar zijn; besluit meststoffen 1Ai; Bijlage i uit Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Tabel I) rund (10,13), paard (25), schaap (56), dan wel met bodemverbeteraars gericht op bodembiologie uit [lijst a](#). [6].

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereis moet in dit beheerpakket ingevuld worden met ruige stalmest of met de vaste fractie van drijfmest.

- Dit pakket kan alleen in combinatie met een ander beheerpakket worden afgesloten (zie ook cumulatietabel).
- Op de beheereenheid wordt in een kalenderjaar ten minste 5 en maximaal 10 ton ruige stalmest of vaste fractie per hectare uitgereden, dit om te voorkomen dat de grasmat te zwaar voor weidevogelkuikens wordt.
- De ruige stalmest of vaste fractie wordt in één keer opgebracht.
- Als er sprake is van een rustperiode wordt de mest vanaf de dag volgend op de einddatum van de rustperiode van het betreffende agrarische beheerpakket tot de toegestane einddatum volgens de mestwetgeving uitgereden.
- Bij voorkeur wordt er niet vóór de rustperiode uitgereden, omdat dat leidt tot een te zwaar gewas dat slechte voederkwaliteit heeft. Daarnaast bestaat het risico dat het gewas doorschiet, platslaat of vervilt.
- Overleg met het collectief over het beste moment om de mest uit te rijden. Als er ruige mest of vaste fractie is uitgereden, dan moet er niet in dezelfde periode ook drijfmest uitgereden worden.

Pakketvarianten

7a Ruige mest

Meldingen

Uitrijden van ruige mest moet per perceel binnen 14 kalenderdagen na het uitrijden worden gemeld bij RVO.nl.

Wijzigingen t.o.v. 2022:

- Wijziging: aanvullende voorschriften aangepast
- De tekst in de koppeltabel is aangepast, hier alleen vaste strorijke mest en vaste fractie drijfmest, maar vanwege regels vanuit stelsel gewenst om volledige tekst van de activiteit op te nemen bij beheereis

42 Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op bouwland. Het gaat dus vaak om maïsland, maar niet uitsluitend. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd.

Contact met veldmedewerkers en/of vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten en kuikens in kaart, waarbij zoveel mogelijk vanaf de rand van het perceel gemonitord wordt. Nesten worden geregistreerd, het liefst digitaal. Nesten worden beschermd tegen verstoring via verplaatsen, nestbeschermers of via uitstellen van zaaien van het gewas.

Kievit op bouwland met uitgesteld zaaien, fragment (foto <https://boerin.files.wordpress.com/2016/05/bewegingscamera-bij-kievitsnest-1.jpg>)

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten en/of kuikens zijn geregistreerd (bijvoorbeeld op stalkaart of via geo informatie) en worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen of beschermd via het plaatsen van nestbeschermers. Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst [5].
- **Pakket b t/m d:** Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen via een rustperiode van datum x tot datum y waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt (zie pakketvarianten) [5].

Aanvullende beheervoorschriften

- **Pakket a:** De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels. Monitoring van nesten en kuikens zoveel mogelijk zonder betreding van het veld uitvoeren (bijvoorbeeld vanaf de rand van het perceel of met drones).
- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Het liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd (Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap), met een registratie die up-to-date is. Registreren kan eventueel via stalkaarten.
- Legselbeheer op bouwland en een rustperiode op bouwland heeft alleen zin als er aangrenzend opgroeihabitat voor kuikens aanwezig is. Daarom moet er ook gezorgd worden voor opgroeihabitat, zoals kruidenrijke akkerranden of direct aangrenzend weidevogelgrasland.

Adviezen

- Vooral percelen waar de groenbemester niet te vol uit de winter komt zijn geschikt.
- Op zand en löss moet (o.a.) na de teelt van maïs een vanggewas gezaaid worden en daarom moet maïs op tijd geoogst kunnen worden. Om die reden is bij dit pakket een vroegrijpend maisgewas gewenst.

Pakketvarianten

- 42a Legselbeheer op bouwland
- 42b Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 15 mei
- 42c Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 22 mei
- 42d Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 1 juni

Wijzigingen t.o.v. 2016:

- Wijziging van varianten: Dit lijkt een nieuw pakket, maar zijn de bestaande varianten op bouwland. Legselbeheer & rust (uitgesteld zaaien) op bouwland in afzonderlijk pakket geplaatst, vanwege herkenbaarheid
- Gewijzigd: startdatum van de rustperiode. Later beginnen is voor Kieviten te laat, daarom op 15 maart gezet.
- Aanvullende voorwaarden: uitleg over het monitoren en registreren en over gewenste combinatie met kuikenhabitat
- Overwogen, niet gedaan: starten op 1 april. Juist omdat die periode in maart ook voor Kieviten van belang is. Dan verliest het z'n effectiviteit. Bewerkingen in tweede helft maart niet gewenst.

55 Beperkt gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen

Introductie

Beperkt gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen biedt ruimte voor groei van spontane plantensoorten in graslanden en akkers. In het ANLb past het daardoor in beheerpakketten die streven naar kruidenrijkdom. Buiten bufferzones is dit bovenwettelijk. Het kan als pluspakket op een aantal beheerpakketten worden afgesloten; zie cumulatietabel.

Beheer

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte [7].

Aanvullende beheervoorschriften

- Op maximaal 10% van de beheereenheid (rand of perceel) mag chemische onkruidbestrijding worden ingezet.
- Het voorschrift geldt gedurende het hele kalenderjaar.
- Dit pakket kan als pluspakket worden ingezet, in combinatie met ANLb of eco-regeling maatregelen maar alleen als het gebruik van chemie niet al vanwege wetgeving verboden is of al verplicht in het pakket zit.

Pakketvarianten

55a [Beperking chemische onkruidbestrijding op grasland](#)

55b [Beperking chemische onkruidbestrijding op bouwland](#)

Wijzigingen t.o.v. 2022:

- Wijziging: nieuw pakket

Beheer- pakket	Naam pakket	tarief (100%) - vergoeding beheer per hectare per jaar
	Legselbeheer	
4a	Nestbescherming op grasland	*
4d	Nestbescherming op grasland met 2 weken rust in	*
4e	Nestbescherming op grasland met 3 weken rust in	*
4f	Nestbescherming op grasland met 4 weken rust in	*
4g	Nestbescherming op grasland met 5 weken rust in	*
4h	Nestbescherming op grasland met 6 weken rust in	*
	Kruidenrijk grasland	
5a	1 april - 15 juni	€ 1.375,71
5b	1 april - 22 juni	€ 1.580,11
5c	1 april - 1 juli	€ 1.696,91
5d	1 april - 8 juli	€ 1.813,71
5e	1 april - 15 juli	€ 1.895,47
5f	1 april - 22 juli	€ 1.977,23
5g	1 april - 1 augustus	€ 2.058,99
5h	rand klasse A	€ 1.171,31
5i	rand klasse B	€ 1.375,71
5j	1 april - 15 september	€ 2.222,50
5l	1 april-15 juni 8 soorten	€ 1.813,71
7a	Ruige mest	€ 103,89
	Legselbeheer op bouwland	
42a	Nestbescherming op bouwland	*
42b	Rustperiode op bouwland 15 maart -15 mei	*
42c	Rustperiode op bouwland 15 maart - 15 mei.	*
42d	Rustperiode op bouwland 15 maart - 22 mei	*
	Beperkte chemische onkruidbestrijding	
55a	Beperking chemische onkruidbestrijding op grasland	€ 71,73
55c	Beperking chemische onkruidbestrijding op bouwland (Regio 1)	€ 107,83
55b	Beperking chemische onkruidbestrijding op bouwland (Regio 2)	€ 107,83

* bij legselbeheer wordt uitbetaald per nest. De hoogte van het bedrag per nest kan per jaar variëren en wordt achteraf vastgesteld.